

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so pošt. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Delavska deputacija pri deželni pred-sedniku kranjskem.

Že zadnjič smo poročali, da se je vršila dne 1. oktobra na deželni vladi kranjski po predlogu deželnega odbora informativna konferenca, na kateri so bili zastopani deželni odbor, vlada, vojaška oblast in zastopnik ljubljanske občine. Zastopniki deželnega odbora so zahtevali odpravo maksimalnih cen in uvedbo proste kupčije ter nekako vnovčevalno družbo, ki bi posredovala kupčijo, in odpravo aprovizacijskih pooblastil za druge korporacije, to je zlasti mestne občine in industrijske kraje. Zastopniki deželnega odbora so zlasti naglašali, da bi taka nova uredba preprečila nevarnost, da zmanjka živine na kmetih, kar pa s povišanjem cen nikakor ne more biti doseženo. Deželni odbor ima namen s temi svojimi predlogi podpirati izključno kupčijske interese producentov, zakaj čim se ob sedanjih razmerah odpravijo maksimalne cene, se podraže vsi pridelki prav znatno. Taka operacija na sedanji aprovizacijski organizaciji bi veliko večino potrebščin silno podražila ter obremenila vse kupovalce. Vrhutega pa nikakor ne gre, da bi se aprovizacija, ki jo je vsaj deloma vzela v svoje roke državna uprava, oziroma od nje osnovane organizacije, sedaj zopet izročila privatni spekulaciji ali popolnoma ali pa tudi le deloma. Pot, ki jo je nastopila vlada je prava, toda čudno ni, če velikanski aparat ne more poslovati popolnoma v zadovoljstvo vseh, zakaj podrobna organizacija je silno težavna, promet-

ne težkoče velike, ki vseh ni mogoče odpraviti mahoma. Pravi pomen sedanje aprovizacije bi čutili šele potem, če bi se uvedla prosta kupčija, ker bi neznosno vzelo živilsko oderuštvo.

Glede na omenjeno stremenje med producenti in glede na omenjeno konferenco, je v soboto dne 9. t. m. dopoldne šla posebna deputacija k deželnemu predsedniku na Kranjskem ter mu izročila spomenico, v kateri je predložila želje delavstva glede tega vprašanja.

V deputaciji so bili sodrugi: Ravnatelj Anton Kristan (organizirani konsumenti), Viktor Zorè (tajnik strokovnih organizacij), Jožef Kopač (tajnik železničarjev), občinski svetnik Ivan Mlinar (politiška stranka) in železničarji Gašper Strmšek, Avguštin Zinttl, Jožef Grossek in Mihael Udovč.

Deželnega predsednika ekselenco barona Schwarza je nagovoril sodrug Ant. Kristan ter omenil želje delavstva, ki so izražene v spomenici. Zahvalil se je tudi za dosedanje ukrepe, ki so bili v prid kupujočemu občinstvu in izrazil nado, da bo c. kr. deželna vlada upoštevala sedanje razmere ter se ozirala na želje konsumentov. Sodrug Kopač je izrazil željo, da naj bi k aprovizacijskim konferencam vabili tudi zastopnike delavstva. Sodrug Udovč je omenjal razmere železničarskih uslužbencev, ki so izredno izpostavljeni živilskemu izkoriščanju. Ekselencia deželni predsednik je izjavil, da bo po možnosti upošteval želje. Konferenca zadnjič je bila samo informativna. Koristno bi pa bilo, če bi bili tudi delavci zastopani na konferencah, ki se tičejo aprovizacije. Spomenico bo ekselencia pregledal ter vse storil, kar

bo v njegovi moči. Veseli ga, da so prišli k njemu zastopniki konsumentov, obenem pa omeni gospod deželni predsednik, da je njegova dolžnost čuvati interese obojih, konsumentov in producentov.

Spomenica, ki jo je deputacija predložila deželnemu predsedniku ima naslednjo vsebino:

»Velerodni gospod c. kr. dež. predsednik!

Vaša ekselencia!

Podpisani zastopniki delavstva na Kranjskem si usojajo izročiti Vaši ekselenci sledečo

spomenico:

C. kr. deželna vlada je doslej čvrsto varovala konsumenta. Z določitvijo maksimalnih cen za najrazličnejša živila je preprečila poljubno draženje živil, z dosedanjimi rekvizicijami krompirja za Ljubljano je omogočila ljubljanskim konsumentom cenejšo nabavo krompirja in z znano odredbo glede jaje je tudi znatno pomagala konsumentom v Ljubljani. Zadnje čase pa so pričeli nastopati zastopniki kmetovalcev na tistem in javno proti dosedanjim, nad vse hvale vrednim odredbam in delovanju c. kr. deželne vlade. Iz časopisja nam je znano, da se je vršila celo pod predsedstvom Vaše ekselence konferenca, na kateri so menda poudarjali zastopniki kmetovalcev »neumestnost in nepotrebnost« odredb visoke c. kr. deželne vlade na Kranjskem, ki branijo konsumenta pred oderuškimi in neupravičenimi cenami.

Položaj v deželi je znan visoki c. kr. deželni vladi. Delavec, nastavljenec in uradnik trpe neznosno pod težo vedno naraščajoče draginje. Riž, olje, mast, milo,

20-letnica organizacije ljubljanskih mizarjev.

V drugi polovici meseca septembra t. l. je minilo dvajset let, odkar so si ljubljanski mizarji ustanovili svoje strokovno društvo. Kakor vse res delavske organizacije, tako je tudi to društvo stopilo v življenje iz potrebe, da brani koristi svojih članov. To pa takrat ni bila majhna naloga. Takrat o organizaciji, kakršne imamo danes, sploh ni bilo govora. Mizarjski pomočniki so že takrat začutili potrebo združenja vseh tovarišev. To jih je naučila izkušnja iz leta 1890., ko so stopili, kolikor je znano, ljubljanski mizarji prvič v stavko. Vzrok stavki so bile nevdržne delovne in plačilne razmere, ob katerih so mizarji morali živeti. Delovni čas je trajal od pol 7. zjutraj do 7. zvečer. Plače so bile smešno nizke, če so podatki pravilni, je le izredno dober delavec zaslužil do 80 krajcarjev na dan. S stališča zgoraj omenjenih razmer je bila stavka opravičena. Toda že takrat so se mizarji prepričali, da ni zadosti, če je stavka opravičena, marveč da je potrebna obenem tudi krepka organizacija in zadostna denarna sredstva. Pomočniki so zahtevali skrajšanje delovnika za eno uro dnevno in povišanje plače. Stavka pa bi se za pomočnike najbrž končala slabo, če

ne bi bili vodilni sodrugi »Splošnega izobraževalnega delavskega društva« Grablovič, Kordelič in Zadnik prevzeli vodstvo stavke v svoje roke, ter jo po 18 dnevih končali z delnim uspehom. Doseglo se je pol ure skrajšanja delovnega časa, ter povišanje plače za 10 krajcarjev na dan.

Ta prva stavka je dala povod, da so se pričeli mizarji resneje baviti z mislijo ustanoviti svoje društvo. Med prvimi razširjevalci te misli sta bila sodruga Jezek in Bernik. Agitacija ni ostala brez uspeha. Zadeva je kmalu toliko dozorela, da so se s pomočjo sodr. Železnikarja, Kordeliča, Grabljeviča in dr. sestavila pravila »Strokovnega društva mizarjev za Kranjsko«. Prispevek se je določil na 20 kr. na mesec. V mesecu juliju 1895. so bila pravila predložena v odobritev deželni vladi, ki jih je avgusta meseca 1896. z nekaterimi izpremembami odobrila. Društvo pa je že septembra 1895. začelo delovati. Prvi načelnik je bil Ivan Letnar, prvi blagajnik pa Franc Škof. Že istega leta se je vršila »Silvestrova veselica« v pivovarni pri »Perlesu«, ki se je obnavljala vsako leto do izbruha svetovne vojne. Za mlado društvo je bilo med pomočniki veliko zanimanje, število članov je naraščalo, vendar pa se društvo po deželi ni moglo razširiti. Tembolj pa je poglobilo svoje delovanje v Ljubljani. Že 12. aprila 1896. je shod pod predsedništvom

sodr. Petrovčiča sklenil, da se brezposelnim članom določi 40 kr. podpore na dan skozi šest tednov. Pripotujočim mizarjskim pomočnikom pa se je določila enkratna podpora 40 kr. Še istega leta se je društven odbor posvetoval o pristopu društva k »Zvezi lesnih delavcev na Dunaju«, kar se je šele čez devet let uresničilo. Iz društvenega zapisnika je razvidno, da je imelo društvo redne mesečne shode in sestanke, na katerih so se obravnavala poleg društvenih tudi druga važna vprašanja. Tako se je 17. aprila 1898 pri Koslerju vršeci se shod pečal z uvedbo obrtnih sodišč. Stavila se je resolucija na naslov »Justičnega ministrstva, da naj se v Ljubljani ustanovi obrtno sodišče, ter naj se obrtna stroka mizarjev prideli kompetenci tega sodišča. Dasi se je obrtno sodišče ustanovilo v Ljubljani šele enajst let pozneje, dokazuje vendar to dejstvo, da so se ljubljanski mizarji živo zanimali za vse pojave, tičeče se delavskega vprašanja. Po triletnem obstoju je društvo po inicijativi sodr. Petrovčiča v mesecu decembru 1898 ustanovilo risarski tečaj, ki je imel ob skromnih sredstvih lepe uspehe. Leto prej pa je bila ustanovljena društvena knjižnica, ki je štela 201 knjigo. Tega leta se je izdelal ob sodelovanju sodruga Petrovčiča jako dober in umesten opravičnik za funkcionarje. Opravičnik, ki ima trajno vrednost, je mnogo pripomogel do rednega delovanja.

razsvetljava, kurjava — vse se je nezmer-
no podražilo. Tuji producenti in špekula-
cija so podražili, kar so mogli, vse živ-
ljenske potrebščine. Proti tem je obramba
težka. V deželi sami pa imamo dovolj
krompirja, fižola, jajc, živine, kaše — ta-
ko da se lahko nadomeste predmeti, ki so
za konsumenta predragi in skoraj nedo-
segljivi, s temi domačimi pridelki. Seve,
če je njih cena zmerna in primerna raz-
meram.

Maksimalne cene glede prekupčeva-
nja in špekulativnega nakupa kakor tudi
druge podobne odredbe rode vedno dober
sad.

Podpisani zato prosijo visoko c. kr.
deželno vlado, naj ne ostane le na dose-
danjem stališču glede varstva konsumen-
tov, ampak naj skuša iti še dalje s svojo
skrbjo in koristnimi odredbami proti ode-
ruštvu in špekulaciji. Spominjamo le na
mleko. Ideja, ki se je sprožila — da bi pre-
vezemala vse mleko posebna centrala —
pomeni pri današnjem stanju podražitev
mleka, zlasti za Ljubljano. Današnja oskr-
ba ljubljanskih konsumentov z mlekom je
sicer zelo primitivna, a je najbolj cena in
najprimernejša. Seveda bi bila lahko iz-
peljava te ideje v prid konsumentov, če bi
bili dobro zastopani pri izvršitvi. Prav
tako pri vseh drugih centralizacijah za
dobavo živil mestnemu prebivalstvu. Le
tedaj se nekoliko objektivno deluje, če sta
zastopana konsument in producent.

Naravnost katastrofalen učinek pa bi
nastal za delavstvo, če ugotovi visoka c. kr.
deželna vlada zahtevi zastopnikov kranj-
skih kmetovalcev in odpravi maksimalne
cene. Tako postopanje bi pahnilo delav-
stvo vse dežele v stradanje in največjo
bedo. Delavstvo pričakuje trdno, da ima
visoka c. kr. deželna vlada toliko socialne
pravičnosti in uvidevnosti, da se ne vda
škodljivim nasvetom zastopnikov kmeto-
valcev.

Spričo vseh teh navedenih razlogov
prosijo podpisani, naj pokliče visoka c. kr.
deželna vlada h konferencam za preskrbo
dežele, v odbore in komiteje glede vseh
azprovizacijskih vprašanj tudi zastopnike
konsumentov, zlasti onih, ki so navezani
na stalne prejemke, ki se niso skoraj nič

izpremenili, čeprav so se izdatki podvo-
jili in potrojili.

V Ljubljani, 9. oktobra 1915.

Podpisi:»

Splošni interes zahteva, interes jav-
nosti, da se aprovizacijska organizacija
izvede še podrobneje, nikakor pa bi se ne
pospeševale splošne koristi in blagosta-
nje, če bi se v sedanjih razmerah še bolj
odprla vrata prosti špekulacijski kupčiji.
Z vso nado se zaradi tega vdajamo pre-
pričanju, da bo spomenica blagodejno
vplivala na razvoj aprovizacije in nje or-
ganizacije v okviru poštene in pravične
uprave, ki nima namena konsumente iz-
koristiti, marveč je preskrbeti z življen-
skimi potrebščinami kolikor mogoče za-
dostno in po čim primernejših cenah.

Znižanje cen moki in kruhu v Nemčiji.

Uradni razglas naznanja, da so se od
dne 20. septembra dalje cene moki in
kruhu zopet znižale. Mestni razdeljevalni
uradi oddajajo sedaj do preklica 100 kilo-
gramov ržene moke po 33 mark in 100 ki-
logramov pšenične moke po 38:75 mark.
Cene veljajo za skladišče brez vreče. Z
vrečo velja 100 kilogramov 1 marko več.

Trgovci, ki dobavljajo od razdeljeval-
nega urada odkazano žito pekomi ali tr-
govcem z moko, ne smejo več zahtevati
za 100 kilogramov ržene moke kakor
33:60 mark in 39:35 mark za 100 kilogra-
mov pšenične moke prosto v skladišču
brez vreče. Za vrečo smejo zahtevati po
1 marko.

Pri prodaji moke in kruha prodajalci
konsumentom ne smejo prekoračiti na-
slednjih cen, in sicer od 20. septembra da-
lje: ržena moka 21 fenigov funt (pol kilo-
grama), pšenična moka 25 fenigov, ržen
kruh 16½ fenigov, žemlje 5 fenigov (75
gramov).

Prodajalci moke in kruha, ki preko-
račijo te cene, so kaznovani z zaporom
do enega leta ali globo do 10.000 mark.

Razentega se utegne dogoditi, da jim
mestna razdeljevalnica za moko sploh
moko več ne dobavlja ali se njih prodaj-
alne uradne zapro.

O napakah v boju proti kužnim bole- znim.

Z dovoljenjem vojaškega poveljnika
je imel profesor dr. V. Prausnitz dne 20.
maja t. l. v zdravniškem društvu štajer-
skem o napakah v boju proti kužnim bo-
leznim predavanje. Mnogo tega, kar je
profesor povedal v svojem predavanju,
je važno zlasti sedaj, ko je zaradi vojne
nevarnost kužnih bolezni večja kakor si-
cer. Priporočljivo bi bilo, da bi se njego-
vo predavanje razmnožilo in razdelilo
med prebivalstvo, da izve o nedostatkih
v zdravstvenih stvareh. Glavna napaka
je, da prebivalstvo ni poučeno o nevarno-
sti kužnih bolezni in njih zatiranju. Temu
pa ni kriv zakon, zakaj zakon je dober in
času primeren, le njega izvedba je nepo-
polna, časih povsem zanemarljiva.

Tukaj podamo le nekaj značilnejših
mest iz profesorjevega predavanja.

Predavatelj se opravičuje, da preda-
va sedaj, toda videl je toliko bede, ki bi
se bila lahko preprečila, in smatra zaradi-
tega predavanje za svojo dolžnost.

Najvišje vodstvo zdravstva opravlja
državna uprava; izvedba krajevnih od-
redb glede varstva pred kužnimi boleznimi
in glede njih razširjanja pa oskrbujejo
občine v prenešenem delokrogu. Na-
loga države je, da odredi in občine, da
odredbe izvedejo. Toda velika večina ob-
čin ne more izvesti naredeb, ker nima
pomočkov. Predavatelj trdi, da le okoli
en odstotek občin izvaja odredbe držav-
ne uprave. Le malokje imajo primerne iz-
olirne lokale, izvežbano bolniško strežno
osebo, razkuževalne priprave in razku-
žila na razpolago. Događa se pa tudi, če-
prav so pri rokah vsi ti pomočki, da se ne
porabljajo, ker ni zanimanja ali pa raz-
umevanja za to.

Predavatelj navaja nekaj zgledov. V
gorenje-avstrijsko občino, ki je zaradi
svoje industrije tudi ob vojnem času veli-
kega pomena, se je zanesla kolera. Bol-
nik je prišel v bolnico za kolero, ki ima
prav lepo lego in bi bila primerna name-
nu, če bi bili preskrbeli za strežbo bolniku
pripravno osebo. Tega pa niso storili.

V letih 1900. in 1901. so se vršile vo-
litve v okrajno bolniško blagajno ljubljansko.
Tretja volitev se je vršila meseca
maja 1901; pri teh volitvah je sodelovalo
tudi društvo mizarjev ter pripomoglo, da
so končno zmagali kandidatje organizira-
nega delavstva.

Dne 19. junija 1904 se je vršil v Ka-
toliškem domu na Turjaškem trgu dru-
štven shod, na katerem je poročal tudi
sodrug Skaret, predsednik Zveze lesnih
delavcev avstrijskih, o potrebi centrali-
zacije vseh mizarjev v Avstriji. Tu je
padla tudi odločitev glede priključitve mi-
zarskega društva zvezi. Razumljivo je,
da so bila med člani različna mnenja. Ne-
kateri so se težko odločili za spremembo.
Veliko vlogo je igralo denarno vprašanje,
ker je društveno imetje razmeroma pre-
cej naraslo. Toda zmagala je zdrava mi-
sel. Centralizacija je bila sklenjena. Po 53
mesecih svojega uspešnega delovanja se
je prelevilo »Društvo mizarskih pomoč-
nikov na Kranjskem« dne 15. januarja 1905
v podružnico. V Koslerjevi pivovarni raz-
puščeno članstvo je z vsemi pravicami
prestopilo k »Zvezi lesnih delavcev v Av-
striji na Dunaju«.

Za ljubljanske mizarje je s tem pristo-
pom nastala nova doba. Prej so bili člani
podpornega društva, sedaj pa so bili člani
bojne organizacije. Prej so se nasla-
njali le na svojo moč, odslej so smeli ra-
čunati na sopomoč vseh avstrijskih mi-

zarjev, kar tudi ni ostalo brez posledic.
Dokler so imeli mizarski pomočniki le lo-
kalno in podporno društvo, mojstri niso
nasprotovali svojim mizarjem. Da, prihajali
so celo na Silvestrovo veselico ter
podpirali nje uspeh tudi denarno. Sedaj
se je seveda stvar obrnila. Želja pomoč-
nikov, izboljšati si svoj položaj, je s pri-
stopom k zvezi zadobila očitnejši izraz,
kar se je kmalu pokazalo. Dne 21. marca
1905, to je komaj poldrugi mesec po zdru-
žitvi z zvezo, so že stopili mizarji pri
Matjanu v stavko. Stavka se je po 43
dneh končala z uspehom. Po tej stavki je
nastalo očitno nasprotje med mizarji in
mojstri. Dogajale so se razne šikane, kar
pa je mizarje naravno še bolj podžigalo v
njih delovanju. Leta 1907. je videla Ljub-
ljana prvo splošno mizarsko stavko, ki se
je za mizarje ugodno končala. Leto 1908.
pa ni bilo srečno za mizarje.

Vsled nevzdržnih razmer je stopilo
pri Kranjski stavbni družbi v stavko 23
mizarjev. Stavka se je končala z neuspe-
hom, katerega posledice še do danes ob-
čuti mizarska organizacija. Leta 1910. je
bila zopet splošna stavka, ki je leta 1907.
sklenjeno pogodbo precej izpopolnila. Po
nesrečni stavki leta 1908. pri »Stavbinski
družbi«, se je pričelo za ljubljanske mi-
zarje precej grenko življenje. Preganja-
nja so bila na dnevnem redu. Organizira-
nemu mizarju so bila vrata »Stavbinske
družbe« zaprta, v ostalih delavnicah celo

v drugih deželah so pa mojstri stavkujoče
bojkotirali. Kaj storiti? Da je sila najboljši
svetovalec, se je tudi to pot izkazalo. Med
prizadetimi mizarji se je pojavila junaška
misel: ustanovimo lastno mizarsko delav-
nico. Rečeno storjeno. Pričelo se je takoj
z vsemi predpripravami, in stvar je v ne-
kaj mesecih toliko dozorela, da se je še
leta 1908. pričelo z delom. Preganjeni mi-
zarji so s pomočjo svojih sotovarišev
uredili pri »Bobenčku« na Glincah pri-
merno delavnico, kateri so nadeli pono-
sno ime »Produktivna zadruga ljub-
ljanskih mizarjev«.

Navajeni trdega življenja in vseh ne-
prilik, so z železno vztrajnostjo, ob naj-
slabših pogojih jeli graditi temelj sedanje-
ga lastnega posloja, v katerem se naha-
ja, najlepša mizarska delavnica na Kranj-
skem. Kdo naj dostojno oriše ves ta mu-
kepolni in nesiguren začetek par požrtvo-
valnih ljudi, ki so dali vso svojo delovno
silo in ves svoj, s krvavimi žulji prislužen
prihranek na razpolago tej zadrugi, da si
ustanove pozicijo, v kateri bodo brez ši-
kan lahko izvrševali započeto delo. Kdo
naj zapiše ves tisti pomilovalen zasmeh v
podjetniških vrstah, ki se je pojavljal na
račun preganjenih mizarjev. Toda to pot
se njih želja; »mizarji hočejo z glavo sko-
zi zid«, ni uresničila. Nekaj let pozneje
so začeli mizarji graditi novo delavnico,
ki so si jo uredili moderno. Nabavili so si
stroje ter postali važen faktor lesne indu-

Določili so za strežnico nad 70 let staro ženo, ki ni imela prav nobenega razumevanja za svojo preodgovorno nalogo. Ni hče ne bo tajil, da je naravnost neusmiljeno, če se izroča nego težkega bolnika stari onemogli ženi. Konec pa je bil, da je stara ženica sama obolela na koleri.

V majhnem kraju na Štajerskem se ni moglo izvršiti razkuženje s formalinom zaradi tega ob pravem času, ker ni bilo mogoče dobiti papirnatih pascov, da bi bili z njimi zalepili razpoke. Več ur je minilo, preden so prinesli nekaj papirja iz sosednje občine. V občini, v kateri ni dobiti nekaj pol papirja, je slab zdravstveni organ.

Prav čisto povzročijo mogočne osebe v posameznih krajih iz varčnostnih razlogov, da se ne napravijo razne zdravstvene naprave ali se celo obstoječe poslabšajo. Neka občina ni napravila vodovoda kljub nujnemu priporočilu uradnega zdravnika, ker je župan to preprečil; občina pa sedaj zaradi tega nima popolnoma zdrave vode. Res bi bil novi vodovod veljal 60.000 K; za tak izdatek se pa župan ni mogel odločiti, ker je »največji davkoplačevalec« v občini.

Mnogokrat ovirajo zdravstveno poslovanje tudi politički vplivi, ker zasedajo mesta za dotični posel nesposobne osebe. Večkrat posredujejo celo poslanci, da se sposobne ljudi odstavi in jih nadomesti z nesposobnimi. Isto velja tudi za nadzorstvo prometa z živili. Z živili se jako lahko razširjajo kužne bolezni. Politiški ozir na tega ali onega mogotca ali njega svojce popolnoma onemogočajo občinskemu nadziralnim organom, da bi postopali objektivno. Tudi »nacionalno vprašanje« se večkrat vmešava v te stvari.

Značilno je, da dobivajo nekateri trgovci, čeprav so bili zaradi istega prestopka že večkrat kaznovani, za kazneni le majhno denarno globo. Po civilskem zakonu se kaznuje prodaja ponarejenih živil z zaporom od enega tedna do treh mesecev, obenem pa se lahko naloži tudi denarna globa od 10 K do 1000 K. Predavatelj je predložil zapisnik kazni kroniškega ponarejalca mleka, ki je bil kaznovan v času od novembra leta 1909. do

februarja leta 1915 29krat zaradi mešanja mleka z vodo ali nesnažnosti mleka. Dobri mož je hladnokrvno plačeval male globe ter je mešal mleko dalje. Po pravici je rekel predavatelj: »Kdor je zmožen, da ponareja in zasluži na primer tisočake s primešavanjem vode mleku, temu je pač vseeno, če mora plačati tucatno majhno globo, ki je pravzaprav le neznatno majhen del njegovih prejemkov.«

Zanimivo bi bilo poizvedeti, če ima ponarejalec kakršenkoli politički vpliv. Mož, ki je bil tolikokrat kaznovan zaradi ponarejanja mleka, bi moral biti obsojen po § 152. obrtnega reda, ki odreja zaporo obrata. Nerazumljivo je, da ponarejalec ni bil niti enkrat kaznovan z zaporom; prav »pošteno« bi ga bil zaslužil.

Predavatelj svetuje, da naj se politički faktorji ne vmešavajo v povsem zdravstvene zadeve, zlasti ne v boj proti kužnim boleznim, in sicer ne le sedaj ob vojni, marveč tudi ob mirnem času. Želja je opravičena, a težko izvedljiva, ker so politički faktorji zagrizeni in sebični. Nekaj jih je pa tudi, ki posvečajo svoj vpliv v splošno blagostanje. V onih primerih pa, ki jih je navedel predavatelj, bi bila primerna kontrola najboljši pomoček. Velikaši v posameznih krajih, ki plačujejo večje davke, ne bi smeli o takih stvareh odločevati v zadnji instanci, ali naj se napravi vodovod z zdravno vodo ali pa ne.

Svetovna vojna.

Na italijanskem bojišču je nastalo bolj mirno. Italijani so začeli štediti s streljivom. Boji so se vršili ob Doberdobski planoti in ob gorenji soški fronti in na Tirolskem.

Iz vojnoporočevalskega stana poročajo: Ker so Italijani na onih frontnih točkah, na katerih se nahajajo na Doberdobski planoti, poskušali pogostoma z napravo sap v skalovju, približati se našim četam, so te izvršile več izpadov, ki so povzročili sovražniku povsodi težke izgube. Italijanski napadi na visoko planoto Lavarone in Folgarije so najbrže ustavljeni, ker je

sovražnik tam zopet izgubil okoli 2000 mož. — V Primorju smo obstreljevali Turjak, pri čemer je bilo uničenih nekaj italijanskih bivaljšč. V Primorju smo izvršili tudi uspešna podjetja v svrhu uničenja sovražnih sap, pri čemer so imeli Italijani velike izgube.

Pričakovati je, kakor pravi »Zeit«, da prično Italijani pred zimo z ozirom na dogodke na Balkanu še eno ofenzivo.

*

Avstrijske in nemške čete so pričele proti Srbiji novo ofenzivo na štirih krajih. Bojna črta je dolga okoli 400 kilometrov. Dosedanji boji so namreč zlasti napredovali v štirih smereh, in sicer ob Dolnji Drini Požarevca. Operacije so namenjene proti Mačvi pri Obrenovcu, proti dolini Kolubar in potem po ozemlju južno Belgrada proti Smedrevu. V Mačvi je odpor Srbov posebno krepak. Čete, ki prihajajo od Save, si morajo vsako ped zemlje priboriti. Čete, ki prodirajo severno Obrenovca, so morale premagati odpor Srbov ob ovinku Save onostran Zemuna. Izhodno Belgrada je pa prekoračila Gallwitzova armada Donavo pri Smedrevu, kjer so tla jako močvirna. Med Smedrevim in Požarevcem prodira južno. Belgrad in Smedrevo so si zavezniki že osvojili. Za Belgrad so trajali boji skoro tri dni; sedaj so zvezne čete že zasedle tudi gričevje za Belgradom. Našli so v Belgradu precej bogat vojni plen, med njim 9 ladijskih in 26 drugih topov. Mesto je silno trpelo.

»Berliner Tageblatt« poroča iz Pariza: Računati se mora, da se bodo umikali Srbi dalje. Srbi so artiljerijsko slabi in niso mogli držati črte ob Donavi. V Parizu sodijo popolnoma jasno o položaju. Londonska poročila iz Niša poročajo o težkočah avstro-nemškega vkorakanja in slave junaštvo napadalcev in govore le o slabi srbski obrambi.

Bulgarija, ki se je silno dolgo pripravljala na vojno, je napadla Srbijo blizu Knjaževca. Zaplenila je tudi na Donavi pet ruskih čolnov, ki so vozili municijo za Srbijo. Turčija daje Bulgariji dva zbora

strije v Ljubljani, resen tekmelec ljubljanskih mojstrov. Med tem pa je prišlo do oddaje mizarjskega dela nove obrtne šole v Ljubljani. Mizarjska zadruga, opirajoč se na izvrstno kvalificirane mizarje, katere so zaslepljeni in nahujskani mojstri preganjali, je to pot na veliko začudenje javnosti stopila med vrsto oferentov, ter dobila od mestne občine nalog, da izvrši vse mizarjsko delo pri tem velikem posloju, ki je znašalo okroglo 80.000 kron. Kdo naj popiše začudenje ljubljanskih mojstrov, kako si zadruga upa prevzeti izvršitev te največje stavbe v Ljubljani, ki so se je še večje firme bale. Njih začudenje se je kmalu izpremenilo v onemoglo jezo. Sumničenja in denunciranja so se gromadila po ljubljanskem časopisju. Mizarji so pa s ponosnim zadovoljstvom šli na delo ter izvršili delo brez najmanjše hibe, in tudi prevzemalna komisija, ki je bila sestavljena iz zadrugi nasprotnih mojstrov, morala konstatirati, točno izvršitev vsega dela. To je bil najboljši odgovor na vse laži, obenem pa najlepše zaščeno mizarjem, za zadrugo pa najboljšo priporočilo. Od tu je obstanek zadruge, one zadruge, na katero so ljubljanski mizarji lahko ponosni, zagotovljen. Kakor je na eni strani prišlo do ustanovitve zadruge le s pomočjo mizarjske organizacije, tako ima mizarjska organizacija v zadrugi močno oporo za vse bodoče boje, ki se razvijajo, ko nastanejo zopet normalne razmere. S priklopitvijo k

zvezi in z ustanovitvijo lastne delavnice, je postala mizarjska organizacija šele prav važen faktor, ki je potreben v delavskem gibanju.

Prostor nam ne dopušča, da bi opisali vse dogodke. Bili so časi, ko so vodilni sodrugi društva skoraj obupavali, to zlasti leta 1911., ko je mizarjsko zadrugo zadela ona nesrečna katastrofa, da je morala napovedati konkurz. Takrat so zopet mojstri triumfirali ter žalili hudo prizadete pomočnike na vse mogoče načine in bahavo oznanjali, da je zadruga in organizacije konec. Bile so to najtežje ure, ko so mizarjski pomočniki s strahom pričakovali kedaž zapoje boben pri zadrugi, za katero so mnogo, mnogo žrtvovali. Toda železna volja ne uklone tako hitro. Našli so se ljudje, ki so pomagali urediti zadevo. Tu gre velika zasluga sodrugom: A. Kristanu, Rok Berliču, Grdadolniku, Kurniku in drugim. Uredila se je zadeva srečno. Zadruga je izšla srečno iz te katastrofe, okrepljena v gmotnem oziru ter bogatejša na izkušnjah. Bila je to tudi najhujša kriza za organizacijo, ki jo je prestala na hvalo zdravemu razumu njenih članov, častno.

Doživela pa je organizacija tudi vse te čase. Vse stavke, razen ene, je končala z lepim uspehom. Kakor so znali mizarji braniti svojo organizacijo, pričajo ne samo stavke, ampak tudi dogodki, ki so se vršili v Katoliškem, Mestnem domu in drugod, ko so razne meščanske političke

stranke hotele zasejati razdor v njih vrstah. Pri tem poslu so doživeli žalostne izkušnje, zlasti takozvani Narodni delavci in njih vredni bratci Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov. Zlasti »Narodni delavci« so morali povsod zapustiti svojo »ofenzivo«, kjer so se prikazali mizarji. Malokatera stroka na Kranjskem je dozdaj tako odločno pobijala vsako ceplenje moči, ter tako živo branila organizacijo na mednarodni podlagi, kakor mizarji. To jih je tudi kljub vsem zaprekam naredilo močne. Ta misel, katero s tako skrbno čuječnostjo varujejo naši starejši sodrugi, ki so stali ob zibelki organizacije, ki so zanj rajši prenašali vse šikane, kakor da bi se izneverili svojim načelom, je krepko ukoreninjena v vseh članih. Noben še tako silen vihar jo ni mogel ugonobiti, tudi sedanja vojna je našla mizarje pripravljene. Kljub vsem težkočam stoji organizacija mizarjev še vedno neomajano na svoji zdravi podlagi. Ko se vrnejo številni sodrugi, ki so sedaj v vojni, zopet med nas, nam ne bodo mogli očitati, da nismo ob njih odsotnosti storili vse, kar je bilo v naši moči, da organizacijo ohranimo. Bodi bodočnost še tako temna, naš cilj je pa tako jasn, da ga ne moremo izgrešiti. Po oni poti, s katere so nam naši starejši tovariši odstranili marsikatero oviro, hočemo voditi našo organizacijo k cilju, do katerega hočemo in končno moramo dospeti.

—č.

vojaštva na razpolago in tovarne za municijo, Bulgarija pa je odstopila Turčiji premog in prometna sredstva.

Balkanska vojna se je torej začela. Rumunija je še popolnoma mirna, Grška pa se utegne ukloniti grožnjam entente, čim je izbruhnila vojna med Srbijo in Bulgarijo.

Zaradi pomoči Srbom je baje nastal majhen spor v ententi. Povsod potrebujejo vojaštvo doma, pa naj bi ga pošiljali še na Balkan! Ali bodo Angleži in Francozi še nadalje operirali na Galipoliju ali ne, to še ni gotovo. Nameravajo pa izkrcati vojaštvo ne le v Solunu, marveč tudi v nekaterih drugih krajih na Balkanu. Doselej so izkrcali v Solunu le kakih 30.000 vojakov; transport se vrši silno počasi in ima ententa le malo upanja, da bo ta akcija uspešna.

Na ruskem bojišču poskušajo Rusi zopet na raznih mestih prodreti avstrijsko in nemško bojno črto. Vršili so se zlasti boji ob gališki in besarabski meji, ki pa za Ruse niso bili uspešni. Dvinsk je najbrže že pred padcem; tam so Nemci izredno napredovali. Sicer je pa nastalo običajno bojevanje na vsej bojni črti.

Iz vojnega poročevalskega stana javljajo:

Na ruskem bojišču nadaljuje sovražnik svoje prebijalne poskuse ob Strypi, a brez uspeha. Glavni sunek je bil v smeri Trembovla - Podhajec in sicer je hotel prebiti pri Burkanovu. Armadna skupina Linsingen je morala 11. t. m. braniti v zadnjih dnevih zavojevanje pozicije proti ljudim napadom, kar se ji je vseskozi posrečilo. Njena uspešna defenziva je predpogoj, da se ohranijo pozicije okrog Putilovke. Za prihodnji čas je pričakovati nove ruske ofenzive. Tudi s tem se moramo sprijazniti, da bo sovražnik še dolgo vznemirjal naše fronte na jugozapadnem ruskem bojišču in na nekaterih krajih poskušal jih prebiti.

Vsa znamenja kažejo, da se Rusija ne bo več opomogla do nove ofenzive ter bo raje čakala, kdaj pade kje drugje zanje ugodna odločitev, na katero bi se pozneje sklicevala. Zaradi pomanjkanja so morali tudi deloma ustaviti tovarne za municijo. Dovoz vojnih potrebščin iz Amerike ali iz Japonske pa poneha, ker nastopa zima in zamrznejo dovozna pota.

Velika francoska ofenziva prav nič ne napreduje, dasi se ponavljajo napadi dan za dnem, sedaj v Flandriji, sedaj v Šampaniji, sedaj v Vogezih.

Tupatam se posreči deloma posamezni sunek Francozom, toda uspeh se neposredno zopet prevrne. Posebno živahno delujejo letalci in mornarica angleška ob belgijskem obrežju, kar vse pomeni, da se prične zopet v kratkem ljut napad. Nemški letalci so dne 10. t. m. uničili štiri sovražna letala.

Domači pregled.

Iz seje občinskega sveta ljubljanskega. V torek se je vršila seja občinskega sveta ljubljanskega. Poleg običajnega dnevnega reda se je razpravljalo tudi o aprovizaciji mesta Ljubljane. Načelnik aprovizačnega odseka je podal obširno poročilo, v katerem je tudi omenjal konferenco, ki je bila pred štirinajstimi dnevi na iniciativo deželnega odbora kranjskega. Aprovizacija je težavna in še težavnejša bo, če se uvede, kakor to žele zastopniki dežele, prosta kupčija in se odpravijo maksimalne cene. Aprovizačni odsek nabavlja za Ljubljano mesečno 50 do 60 vagonov moke. Razširila se je vojna pekarna, nabavljal se je krompir, preskrbe

se drva, premog kakor tudi druge potrebščine kolikor dopuščajo kupčijske razmere in denarna sredstva, kakor hitro bo to mogoče. Z ozirom na konferenco je stavil poročevalec naslednjo resolucijo, ki jo je občinski svet soglasno sprejel: »Občinski svet stolnega mesta Ljubljane prosi visoko c. kr. deželno vladu: 1. Da odkloni vsako nadaljnjo zvišanje maksimalnih cen za klavno živino, pač pa dovoli ljubljanski mestni občini prisilno nakupovanje za aprovizacijo mestnega civilnega prebivalstva potrebne množine klavne živine po obstoječih maksimalnih cenah v zvezi z nakupovanjem klavne živine za c. in kr. vojaško upravo; 2. da razširi pravico mestne občine do izključnega nakupovanja jaje pod sedanjimi pogoji na celi okr. glavarstvu Litija (8 vin.) in Krško (10 vin.) ter prepreči z najstrožjimi navedbami vsak izvoz jaje iz imenovanih okrajev; 3. da odkloni vsako diferenciranje cen za mlekarstvo mleko na eni in ono, katero oddaja producent neposredno konsumentu na drugi strani; tudi naj ukrene vse potrebno, da bo mleko iz ljubljanske okolice ostalo ohranjeno izključno za potrebe ljubljanskega prebivalstva, dočim naj se potrebščina vojaških bolnišnic krije iz raznih oddaljenejših mlekar, na primer kamniškega političnega in zlasti brdskega sodnega okraja.« — Sodrug Mlinar je predlagal, da se izvoli tudi od strani organiziranega delavstva primerno zastopstvo v aprovizačni odsek ali pa naj se na predlog organizacije sprejme tako zastopstvo v odsek, kar je z ozirom na takozvani »Burgfriede« prav lahko in bi zastopstvo zlasti glede notranje organizacije blagodejno vplivalo na poslovanje aprovizacije. Načelnik g. dr. Triller se je nekoliko branil, a končno obljubil, da bo upošteval to željo. — Delavsko zastopstvo je potrebno v tem odseku, da se podpro iniciative, da se pa naravnost odseku tudi sporočajo želje in pritožbe konsumentov, ki ne spadajo v javnost, če se ne mara škodovati podjetju.

Trgovci in prodajalci posode iz posteklenjene in jeklene pločevine ter stranke pozor! Glasom cesarske naredbe bodo morale do 30. novembra zasebne stranke oddati posodo iz bakra, medu in niklja ter se bode za nadomestilo dobila posoda iz drugih kovin (iz jeklene pločevine). Pri posodi iz jeklene pločevine je razločevati »tržno blago« in »srednjeteško blago«. Potem pride »izveteška posteklena posoda iz jeklene pločevine«, »posoda iz litega železa« in »pokositrena in brušena železna posoda« (posoda iz jeklene pločevine) ter »pralni kotli«. Za vso nadomestilno posodo so uveljavljene najvišje cene, od katerih mora imeti vsak trgovec in prodajalec posode strankam na razpolago in v vpogled vsaj po en izvod. V lokalih za nadrobno prodajo mora imeti trgovec razzen cenika nabit še prav dobro viden napis: »Uradni cenik za pločevinasto in lito posodo ter pralne kotle je na razpolago«. Uradni ceniki se dobivajo pri politični oblasti prve vrste (tedaj v Ljubljani pri magistratu). — Nadzorovanje te naredbe spada v področje obrtne oblasti. Prestopki te naredbe se kaznujejo z denarno globo do 5000 K ali z zaporom do šest mesecev. Naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve. — Trgovci kakor tudi zasebne stranke se opozarjajo, da se z nadomestno posodo pravočasno preskrbe.

Prodaja sočivja (fižola, graha, leče). Poroča se nam: Razven komisijonarjev Žitnega zavoda ni nihče upravičen kupovati fižola od kmetovalcev, tudi vojaštvo ne, in kdor bi prodajal fižol komu drugemu kot komisijonarjem Žitnega zavoda, se glasom zakona kaznuje z zaporom od 1 meseca do 1 leta in z globo do 20.000 K.

Prevzemne cene, po katerih kupuje Žitni zavod, so sledeče: za grah ali lečo 55 K, za fižol vseh vrst, ki je namenjen za človeško hrano, 40 K, za fižol in bob za krmo 30 K za 100 kilogramov netto, postavljeno na bližnjo železniško postajo. Žitni zavod oddaja za enkrat še ves nakupljeni fižol vojaškemu erarju, ki ga prevzame v vrečah po 70 kg netto. Ko se zadosti vojaškim potrebam, se prične oddaja fižola okrajnim aprovizacijskim odsekom za preskrbo civilnega prebivalstva.

Cena za ajdo. Kot prevzemna cena za ajdo se je določila 28 K za 100 kg netto, postavljeno na bližnjo železniško postajo. Glasom cesarske naredbe z dne 21. junija 1915 je tudi ajda zasežena v prid države in se sme prodajati samo »Zavodu za promet z žitom«, ki jo nakupuje potom svojih komisijonarjev.

Ponarejeni stokronski bankovci. V raznih mestih naše države se je opazilo v zadnjem času nove ponaredbe stokronskih bankovcev iz leta 1912. Pozna se jih po teh znamenjih: na besedi »Bárki« v ogrskem akcentu ni akcenta na »a«. Črke ogrskega teksta so tesnejše in imajo bolj širok bel rob, kakor je na pravem bankovcu. Mesto z besedami »Hundert Kronen« in z velikima številčkama »100« na strani z nemškim tekstom se občuti gladko, dočim se na pravem bankovcu občuti kov bakroreznega tiska. Sploh je ponarejen bankovec bolj mehek kakor pravi. Oba, drug na drugega prilepljena lista se dasta ločiti, ako se bankovec zmoči.

Obsodba v Sarajevu. Pred okrožnim sodiščem v Sarajevu je bila 5. t. m. obravnava proti podpredsedniku srbskega upravnega in šolskega sveta Gligoriju Jeftanoviću in njegovemu sinu dr. Dušanu Jeftanoviću zaradi kaljenja javnega miru. Obtožba je temeljila na raznih veleizdajskih in propogandističnih rečeh, ki so bile lani izkopane v Jeftanovićevem hlevu. Gligorije Jeftanović je bil obsojen na eno leto ječe in na izgubo kompturskega križa Franc-Jožefovega reda, dr. Dušan Jeftanović je bil obsojen na šest mesecev ječe in na izgubo doktorata.

Begunci morajo zapustiti Ljubljano in sploh Kranjsko. Vsled razpisa c. kr. ministrstva za notranje stvari, z dne 4. oktobra 1915, št. 51.481 ozir. c. kr. deželnega predsedstva v Ljubljani z dne 8. oktobra 1915, št. 8230/Mob. morajo vsi begunci iz Primorskega, ki so brez sredstev in so radi tega prosili za državno podporo, tekom 8 dni v Lipnico, v tamkajšnji begunski tabor »Wagna« odpotovati. Prizadejim se potrebni spisi za potovanje, kateri veljajo tudi za prosto vožnjo po železnici, obenem s pošto dopošljejo. Kdor pa ne bi prejel omenjenih spisov, naj jih tuuradno zahteva. Pri tem se poudarja, da se v etapnem območju beguncem podpore ne more priznati, da pa je vlada pripravljena, jih državnim potom, v žato določenih begunskih naselbinah in občinah v ozadnjih krajih, podpirati. C. in kr. 5. etapno poveljstvo je z dopisom z dnem 29. septembra 1915, št. 3244 ukrenilo, da iz vojaških ozirov begunci v etapnem območju sploh ne smejo prebivati. Begunci iz Primorskega, ki so nastanjeni v ljubljanskem policijskem okolišju, se toraj pozivljajo, da policijski okoliš, to je ozemlje mesta Ljubljane, ter občine Zgornja Šiška, Vič in Moste tekom 14 dni zapuste in v Lipnico odpotujejo, kjer se jim bo potem, ko se dožene, da razpolagajo z zadostnimi sredstvi, potovanje v ozadnje kraje, ki se ga razun Dunaja vsak sam lahko izvoli, dovolilo. Kdor bi se ne pokoril temu ukazu, bi se moral po obstoječih predpisih kaznovati, odpotovanje pa bi se izvršilo prisilnim potom. — C. kr. policijsko ravnanje v Ljubljani, dne 12. oktobra 1915.

Pošiljatve vojakom. Z odlokom trgovskega ministrstva z dne 29. septembra t. l., št. 30.442/P, je začeti z dne 4. oktobra do daljnih odredb promet zasebnih vojnopoštinih zavrtkov pod pogoji, navedenimi s tukajšnjim dopisom z dne 13. t. m., št. 3754/M-15, raztegnjen na sledeče vojnopoštne urade: 6, 12, 15, 17, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 38, 40, 42, 44, 47, 50, 52, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 70, 71, 72, 74, 75, 77, 79, 80, 83, 84, 86, 87, 89, 90, 92, 94, 96, 97, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 110, 111, 112, 116, 118, 120, 121, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 132, 134, 135, 137, 139, 141, 143, 144, 150, 154, 155, 156, 158, 160, 161, 162, 164, 165, 166, 167, 171, 173, 175, 177, 178, 179, 181, 182, 183, 184, 200, 201, 202, 204, 206, 208, 209, 213, 214, 225, 252, 253, 255, 330, 350, 351, 352, 353, 501, 502, 503, 504, 505, 506 in 507. Nasprotno je zopet ustavljen promet zasebnih vojnopoštinih zavrtkov z vojnopoštinih uradi št. 34, 45, 46, 95, 308, 317, 324, 605 in 620.

Dva orožnika ustreljena. Minulo soboto okoli 5. zjutraj sta prišla dva orožnika v Svibnu pri Zidanem mostu k posestniku Strniši, ker je naznanil, da sta pri njem dva nasilna prenočevalca. Ko sta orožnika na svojem poizvedovanju stopila v sobo, sta sumljiva tujca, ki sta ondi prenočevala, pričela tako nenadoma streljati iz revolverjev, da se orožnika nista utegnila količkaj v bran postaviti. Orožnik Pugelj, ki je bil takoj mrtev, je oče šestere otrok. Šele pred kratkim je bil kot poljski orožnik pridružen orožniški postaji v Radečah. O Indiharju je še upati, da okreva. Eden onih roparjev je bil že v petek ves dan pri hiši, drugi je pa prišel šele proti večeru. Tolovaja sta, ko sta orožnikoma odvezla puški z municijo, odšla proti Jatni. Predno ju bodo dobili v roko, se je bati, da utegne nastati še prava bitka, če se bosta zločinca hotela braniti.

Ureditev porabe mleka na Štajerskem. Štajerska namestnija je prepovedala, krmiti neposneto mleko svinjam in teletom; nadalje je prepovedala prodajo smetane; ista se sme prodajati le za bolnišnice, za kar je treba posebnega dovoljenja.

Padanje cen za svinjsko mast na Ogrskem. Ker se je dognalo, da se nahajajo na Ogrskem tako velike množine svinjske masti, da se ni bati pomanjkanja, so začele cene za svinjsko mast nagloma padati. Cena za svinjsko mast, ki je znašala še pred dnevi 8 K 40 vin., je že padla na 7 K 60 vin. Cene masti na Ogrskem vedno bolj padajo. Dodatno se poroča: Ogrska vlada je določila najvišjo ceno za svinjsko mast na Ogrskem, in sicer 5 K 50 vin. za kilogram.

Senzacionalen uspeh preiskave pri mesarjih. Iz Osijeka na Hrvaškem se poroča: Pri tamošnjih mesarjih in prekupcih mesa in slanine so merodajne oblasti izvršile preiskavo, seveda ne brez velikega uspeha. Upijejo, da ni slanine, pa jo je vključ temu dovolj, samo treba jo je poiskati. Tako so jo našli pri mesarjih in sicer po 1360 kg, 1500 kg, 1900 kg, 2500 kg itd. Oblast je lepo mast in slanino zaplenila in tako prebivalstvo z vsem preskrbelo. Tako bi bilo treba še kje druge postopati, ne samo v Osijeku.

Svetovni pregled.

Poljski socialni demokrati ustreljeni po prekem sodu. Poljak Adamčevski, ki je služil v francoski vojski kot prostovoljec v legiji tujcev, je bil pri Courency na podlagi obsodbe francoskega vojnega sodišča obsojen na smrt in ustreljen, kakor poroča »Berliner Lokalanzeiger« z Dunaja.

Adamčevski je bil socialni demokrat. Dal se je zapeljati od svojih francoskih sodelavcev, da je vstopil kot prostovoljec v legijo tujcev. Nekega dne je dobil povelje, da izvrši smrtno obsodbo na bojnih tovariših in sodelavcih. Adamčevski je zagnal puško proč in stopil z osmimi tovariši na stran obsojencev. Za to dejanje je bilo ustreljenih na mestu vseh devet, in med njimi tudi ruski socialni demokrat Artoškin.

Nemčija ima dovolj mesa. V Nemčiji so sklenili, da ne bodo, kakor so prvotno nameravali po avstrijskem vzorcu, določili dni, ob katerih bi se meso ne smelo prodajati.

Novi štrajki v Italiji. Pet tisoč kovinskih delavcev v ladjedelnici in orožni tovarni Armstrong in tristo delavcev v municijski tovarni v Menzaggu je pričelo štrajkati, tri tisoč kovinskih delavcev v Ansaldo pa zahteva dvajset oziroma tridesetodstotni povešek mezde in petdeset do sto odstotkov plačila za delo čez ure.

Premirja na vernih duš dan ne bo. »Osservatore Romano« izjavlja, da sveta stolica vprašanja o premirju za 2. november ni izprožila in da ga ni nameravala izprožiti, kakor so poročali listi.

115.000 sirot v Srbiji. Kakor poroča »N. W. Tagblatt«, piše srbski list »Novosti«: Pretresljivo sliko vojnih grozot nudi sirote, katerih v Belgradu kar mrgoli. Za 6600 vojnih sirot je skupščina v svoji zadnji seji obljubila skrbeti. Ali 115.000 sirot — piše srbski uradni list »Srpske Novine« sam — je danes v deželi, za katere se mora skrbeti. Nismo pa še pri koncu z bedo. Ali se je potem čuditi, da se v od politikov zapuščenem Belgradu opažajo struje, ki so v prvi vrsti samo socialnega značaja?

Ruski letalni napad na Črnovce. Iz vojnega časnikarskega stana: Poročilo ruskega generalnega štaba 9. t. m. izjavi: Naša letala so poletela nad Črnovce in so vrle na vlake in na zaloge streliva več bomb. Nad kolodvorom se je pojavil kmalu na to steber dima in ognja. S črnoviškega kolodvora se je dvignilo nato neko sovražno letalo proti našim letalcem, ki so je pa obstreljevali in se je nato hitro izkrcalo v mestu.

Volhinske oblasti premeščene v Poltavo. Rusko notranje ministrstvo je ukazalo, da se morajo oblasti generalne gubernije Volhinije premestiti v Poltavo.

Rusi zbirajo čete proti Bulgariji. Po poročilih iz Bukarešte je odšel del ruskih čet, ki se nahajajo ob Besarabski meji pred tremi dnevi v Odeso, kjer je pripravljeno veliko transportno brodogradnjo. Tudi iz notranjosti Rusije so baje prispele čete v Odeso. Rusija pripravlja obsežno akcijo proti Bulgariji.

Izpraznitev Podolje in Besarabije. »Dziennik Kijovski« poroča, da se je odredila izpraznitev obmejnih pokrajin v Besarabiji in Podolju.

Bulgarija in Grška. Poseben poročevalec »Corriere della Sera« poroča o razpoloženju v Atenah: Trebalo bi izkrcati veliko stotisoč Angležev in Francozov, da se zopet obnovi zaupanje v entento. V gotovih krogih opozarjajo na preobrat v razmerju do Bulgarije. Tako poroča »Nea Himer« iz diplomatskih krogov, da je Bulgarija dala vedeti, da si želi radikalne izmembe dosedanjih odnošajev. Car Ferdinand je pripravljen priznati Grkom celo Macedonijo, dočim bi Grška pustila Bulgarom, da uresničijo svoje načrte.

Grški parlament. »Agence Havas« javlja: Ministrski svet je odločil izjavo, ki jo poda vlada v parlamentu. Poslanci liberalne stranke bodo imeli pri Venizelosu posvetovanja, da določijo, kako stališče zavzame stranka v parlamentu. Čuje

se, da bo skušal Venizelos, ki ima v parlamentu večino, uresničiti novo krizo, a odgovornosti za politiko vlade ne bo prevzel. Liberalna stranka bo vlado pač podpirala, a zaupnice ji ne bo dala. Ker vlada ne bo zahtevala, naj prevzame liberalna stranka odgovornost za njeno politiko, se ni bati krize.

K umoru sodruga Jauresa. »Baseler Nachrichten« poročajo iz Londona, da so zaprli na Francoskem enajst konservativnih poslancev in aristokratov, ker so vedeli za umor Jauresa. Francoski listi o tem niso smeli poročati.

Delcassé — odstopi? Nemški listi poročajo, da so v francoskem ministrstvu nastala nasprotja, vsled katerih bo morda minister zunanjih del, Delcassé, odstopil. Vzrok diferencam je izkrcanje četverozveznega vojaštva v Solunu. Italijanski »Secolo« naznanja, da utegne Delcassé odstopiti, ker je nasprotnik izkrcavanju vojaštva v Solunu.

Spalna bolezen okužila francosko pomorje. Temnopoltne čete francoske armade so prenesle spalno bolezen iz južnih dežel v Francijo. Celo civilno prebivalstvo je okuženo po njej.

Zamorci izdelovalci municije. »Petit Journal« poroča, da je na potu iz Anama, Tonkinga in Konšinšine večje število črnih delavcev, ki bodo delali na Francoskem v tovarnah za letala in municijo. Francoska vlada namerava namestiti v teku treh mesecev nad 10.000 zamorskih delavcev.

Profesor Masaryk dobi učno stolico na londonski univerzi »King College«. kjer se ustanovi šola za slovanske študije. Masaryk je bil do vojne profesor na praškem češkem vseučilišču.

Angleški minister Grey bo najbrže odstopil, ker se je pričela agitacija proti njemu zaradi njegove neodkritosti.

Angleško - španski spor. »Courant« v Rotterdamu poroča: Angleški veleposlanik v Madridu je protestiral, ker se v časopisju in med narodom agitira, naj se Gibraltar vzame Angliji.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rohida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4, pritličje
Dr. B. Ipavc	10.—12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se daje v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Iz Mehike. Reuter poroča, da je bil 9. oktobra usmrčen v Mehiki prejšnji notranji minister Huerta Granados, ker je bil sokriv ob umoru predsednika Madero.

Velike zaloge mesa in jajc v Ameriki.
Iz Washingtona se poroča: Glasom izkaza državnega zdravstvenega urada je bila produkcija jajc v Združenih državah letos tako velika kakor še nikdar. Državne zaloge so že prenapolnjene z jajci, tako da ni mogoče spravljati nadaljnjih jajc. Samo v Trentonu leži tačas 21 milijonov jajc. Ravno tako so mesne zaloge v državnih zmrzovalnicah neizmerne; samo v Trentonu je 7 milijonov funtov zmrznjenega mesa.

Naročajte list „Delavec“.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

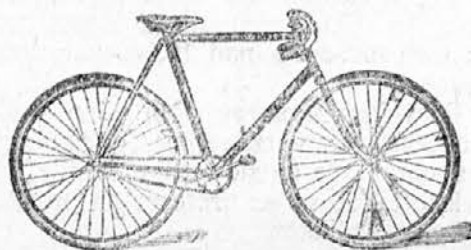
Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

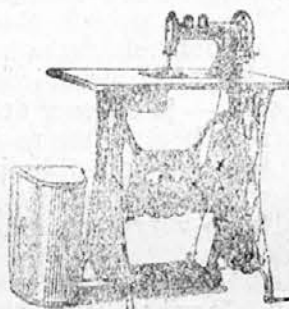
Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svoje bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.

Vozna kolesa.

Pisalni stroji Adler.

Ceniki se dobe zastoni in franko.

Živci, ki nas spravljajo do obupa.

Največ bolezni, katerih vzrok se nam zdi nerazrešljiv, so le posledica slabih živcev. Številne nadloge nas nenadoma obiščejo, ne vemo od kod, eno zlo se poraja za drugim, tako da ima človek slabih živcev na leto lahko 365 bolezni. Živčni sistem je pač onemogel in vsled tega pride do vseh mogočih prikazni kot so tresenje v udih, trganje mišic, neobčutljivost posameznih delov kože, slaba volja, potrlost, srčna tesnoba, težkoče pri prebavi, utrujenost in druge težave, ki so simptomi oslavljenih živcev. Ne omalovražujte tega svarila narave, kajti živčne bolezni izotle mozg življenja!

Živčna oslabelost, ki se je nezdravi, postaja vedno hujša in dovede končno do poloma.

Kaj pomaga proti temu? Kakor sol in dišave vzpodbujno vplivata na slast do jedi, tako vplivajo bodrilno in oživljajoče na živce prave Kola-tablete.

Kola regulira prehrano, oživlja želodec, pospešuje prebavo in jo praviči zasluži zato ime „zatirolec bolezni“, ker telo napravi bolj odporno in bolj zmožno premagati lahke bolezni. Kola daje moč in življenje in pomlaja telo.

Uživajte nekaj časa Kola in videli boste, da vam bo dobro delo. Popolnoma sem prepričan, da vam Kola mora pomagati in vam rad pošljem popolnoma brezplačno poizkušnjo. Jamčim vam, da pristne Kola-tablete ne obsegajo škodljivih sestavin, torej tudi ne morejo škoditi. Profesor Monnet, profesor Manossein, dr. Bavidov in drugi sloviti zdravniki, so se zelo povoljno izrazili o učinkovanju pravih Kola-tablet. Popolnoma zastoni vam pridenem k poizkušnji prav poučno in zanimivo knjigo, ki vas bo poučila o vsem, kar vam je treba vedeti. Zahtevajte še danes brezplačno poizkušnjo, pišite dopisnico in naslovite to na:

Heilige Geist-Apotheke Budapest VI. Abt. 416.

Sodrug, naročite žepni koledar za delavce in prometne nameščence, ki izide v kratkem. Cena v platno vezanem izvodu, 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Naroča se pri upravi „Delavca“ in pri zaupnikih.

Dober tek

Je dobra stvar!
Zanemarjaj je nikar.

Dober tek

Imaš vsak dan, ako vživaš

Želodčni liker „FLORIAN“ je pripravil tek in prebavo marsikomu, ki je zaman kupoval draga in ne prijetna zdravila!

Naslov za naročila: „FLORIAN“,
Ljubljana.

Postavno varovano.

Vojaški čevlji

za častnike in moštvo

se dobe v vsaki množini v zalogi tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana,

Breg šte. 20.